

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ЕФЕКТИВНОЇ СУБ'ЄКТ-СУБ'ЄКТНОЇ ОСВІТНЬОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Козирод Ольга Геннадіївна,
доктор філософії, старший викладач
кафедри мистецтвознавства і
позашкільної освіти Полтавського
національного педагогічного
університету ім. В. Г. Короленка
м. Полтава, Україна

Злидар Наталія Володимирівна,
магістрантка кафедри
мистецтвознавства і позашкільної
освіти Полтавського національного
педагогічного університету
ім. В. Г. Короленка, директор «Центру
культури, дозвілля, туризму та спорту»
Опішнянської селищної ради
м. Полтава, Україна

Під час реформування вищої педагогічної освіти в Україні особливу вагу набуває ідея організації навчання, яка обґрунтовується на власному бажанні та вільному виборі, а не на примусі. Успішність цього процесу повинна проглядатися не тільки на якості навчання студентів, але й на результативності професійної діяльності викладача. Впровадження нової парадигми освіти можливе лише за умовами, які сприяють реалізації ідей суб'єктності навчання, обґрунтованої на принципах діалогічної взаємодії яка передбачає можливості трансляції власної позиції кожною особистістю, побудови та реалізації особистісної освітньої моделі.

Питання вивчення теоретичних засад підготовки майбутніх педагогів позашкільної освіти до ефективної суб'єкт-суб'єктної взаємодії вивчалось аспектно. Т. Биковський у своїй науковій розвідці «Підготовка майбутніх педагогів до діяльності у закладах позашкільної освіти науково-технічного напрямку» акцентує увагу на формуванні необхідних профільних компетентностей здобувачів освіти відповідно до обраного напрямку позашкільної освіти, загально-педагогічну підготовку, безпекознавство, та особистісний розвиток здобувачів освіти [1].

О. Биковська у науковому дослідженні «Особливості професійної підготовки педагогів для системи позашкільної освіти» доводить необхідність фундаментальної професійної підготовки яка передбачає окрім вивчення традиційних навчальних дисциплін (дидактика, теорія виховання, історія педагогіки, загальна психологія, педагогічна і вікова психологія) та спеціальних дисциплін таких як педагогічна майстерність, педагогічні технології, порівняльна педагогіка [2].

Р. Науменко у науковій праці «Кадрове забезпечення позашкільної освіти в Україні : проблеми та шляхи удосконалення» розглядає сукупність різних показників готовності особистості майбутнього педагога сфери позашкільля серед найважливіших з яких є сприйняття вихованців з власним внутрішнім світом та високими ідеями, прояв цікавості до особливостей людини, виявлення та аналіз інтересів та потреб учнів[3].

Особливості суб'єкт-суб'єктної педагогічної взаємодії в умовах шкільної освітньої діяльності розглянуті у працях І. Беха, А. Бойко, О. Бондаревської, І. Дичківської, О. Кіліченко, Я. Кодлюк, О. Матвієнко, І. Пальшкової, О. Савченко, Л. Петухової, С. Стрілець, А. Цимбалару, Н. Якиманської.

Спираючись на проведені дослідження, і власний досвід педагогічної діяльності у системі позашкільної освіти стверджуємо недостатню готовність молодих педагогів до організації ефективної освітньої суб'єкт-суб'єктної взаємодії з вихованцями.

Теоретико-методологічними засадами освітньої підготовки здобувачів освіти у сфері позашкільної освіти як професіоналів що відповідають викликам сьогодення та ефективно задовольняють запити суспільства є основні документи: Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про позашкільну освіту», «Про охорону дитинства», Національна доктрина розвитку освіти, «Концепція позашкільної освіти і виховання», «Стратегія розвитку позашкільної освіти», а також багато інших нормативних актів основний зміст яких направлений на гуманізацію, націоналізацію, індивідуалізацію процесу навчання виховання і розвитку конкурентоздатної особистості здатної творчо перетворювати навколишню дійсність відповідно до запитів соціуму.

Гуманна, жива, студентоцентрована взаємодія у ході організації освітнього процесу закладу вищої освіти передбачає активну діяльнісну комунікацію усіх учасників освітнього процесу спрямовану на взаємопізнання, досягнення взаєморозуміння, практичного засвоєння матеріалу. Важливе значення має зміна форм такої взаємодії через самоосвітню діяльність, взаємонавчання, здатність до конструктивного аналізу, бажання пізнання, самопізнання та саморозвитку, навчання упродовж життя.

Теоретичні основи формування майбутніх педагогів у сфері позашкільної освіти базуються на різноманітних концепціях і підходах, спрямованих на розвиток компетентностей, навиків, умінь для успішної професійної діяльності в цій галузі. Деякі з цих теоретичних основ включають:

- Андрагогіка – цей підхід стверджує, що навчання дорослих інше від навчання дітей і повинно базуватися на принципах самоорганізації, самостійності та врахування індивідуальних потреб і досвіду студентів.
- Конструктивізм – ця теорія відображає ідею, що студенти активно будують свої знання, розуміння і компетентність шляхом активного спілкування з оточуючим світом. Навчання обґрунтовується на створених учасниками навчального процесу власного розуміння предмету.
- Інтерактивне навчання – цей підхід викликає створення сприятливого для взаємодії середовища, де студенти активно залучаються до дискусій, співпраці та спільного навчання.

- Здобуття власного практичного досвіду – заснований на ідеї, що найбільш ефективне навчання відбувається через здобуття власного практичного досвіду і рефлексії. Студенти мають можливість використовувати теоретичні знання в реальних ситуаціях та вирішувати практичні завдання під час проходження виробничих педагогічних практик у тому числі на базі закладу позашкільної освіти який кожен студент обирає відповідно до власних освітніх потреб.

- Технології навчання: включаючи в себе використання сучасних інформаційних технологій для покращення навчального процесу, зростання мотивації до навчання, зорієнтованість на досягнення найкращого результату, відкривають доступ до різноманітних джерел інформації, інтерактивних засобів навчання та засобів комунікації.

Ці теоретичні засади служать основою для розробки програм і методик навчання майбутніх педагогів у сфері позашкільної освіти, сприяючи їхньому розвитку як професіоналів.

Варто відзначити, що взаємодія як процес має широкий функціональний діапазон у діяльності педагога і виражена у організаторській, психологічній, педагогічній, управлінській, консультативній та інших видах.

Важливим є і врахування характеру взаємодії між педагогом позашкільної освіти та вихованцем що вибудовуються на основі таких методологічних підходів як:

- Партнерство: взаємодія учасників освітнього процесу обґрунтовується на взаємній повазі та рівності. Педагог позашкільної освіти й вихованці спільно вибудовують освітню траєкторію, вирішують питання та залишають перед собою спільні цілі.

- Взаєморозуміння: педагог позашкільної освіти постійно має стежити за тим, щоб зрозуміти потреби, інтереси та унікальність кожного вихованця, створюючи атмосферу відкритості та довіри.

- Емпатія: педагог позашкільної освіти дбає про співчуття та розуміння емоційних станів та потреб вихованців, що сприяє розвитку і розбудові особистісних взаємин учасників освітнього процесу, виступає у ролі додаткової мотивації до навчання дітей які перебувають у середовищі взаєморозуміння, взаємоповаги, довіри.

- Диференціація навчання. Визначається педагогом позашкільної освіти відповідно до рівня підготовки учнів, їх освітніх запитів, знаходить відображення у підготовці завдань різного рівня складності.

Отже специфіка підготовки майбутніх педагогів позашкільної освіти на думку авторів полягає у багатофункціональності його діяльності спрямованої на виховання конкурентоздатної особистості на основі суб'єкт-суб'єктної взаємодії і передбачає оволодіння не лише предметними знаннями та методикою організації позашкільної навчально-виховної роботи а і практичними компетентностями з проєктування, планування, моделювання навчально-виховного процесу, побудови освітніх траєкторій розвитку як колективу вихованців так і кожної дитини, має базуватися на системі загальнолюдських, національних цінностей.

Такі теоретичні засади організації освітньої взаємодії у практиці навчання закладу вищої освіти дозволять майбутнім педагогам позашкільної освіти засвоїти методи та технології організації суб'єкт-суб'єктної взаємодії з вихованцями, та спрямувати їх освітню діяльність на успіх та максимальний результат породжений власним інтересом і мотивацією.

Список використаних джерел

1. Биковський Т.В. Підготовка майбутніх педагогів до діяльності у закладах позашкільної освіти науково-технічного напрямку URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/34722/Bykovskyi.pdf?sequence=1> (дата звернення 19.02.2024).
2. Биковська О.В. Особливості професійної підготовки педагогів для системи позашкільної освіти. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/944/2.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення 19.02.2024).
3. Наumenко Р. А. Кадрове забезпечення позашкільної освіти в Україні проблеми та шляхи удосконалення. Державне управління: теорія і практика. 2010. № 1.